

Herfra min verden går

Af Else Grønlund, Århus

Dette bidrag bygger i store træk på en artikel i Thisted Dagblad d. 8. december 2001 om en epoke i den danske landbokultur, der nu er slut.

Det var midt under kaffebordet, at det først rigtigt gik op for mig, at en epoke i dansk bonde-livs kultur for alvor er slut.

I hvert fald for min families vedkommende. Det mærkes på talrige facetter, der tilsammen dannede mønstret i det gode basale liv på landet, som jeg er født og opvokset i. Ved et nærtstående dødsfald stopper man op, lader minder

passere revy og sætter dem i nutids perspektiv - som f.eks. på denne dag hjemme i Thy.

Vi - familie, venner og nære bekendte - var efter min mor, Louise Dybdahls død og begravelse i Skyum Kirke, samlet til det traditionsbundne mindesamvær på Hotel Vildsund Strand, der så ofte før har dannet rammen om begivenheder i min familie.

Sognepræsten Anders Tange var inviteret med. Selvfølgelig, for alt var planlagt i mors ånd. Kaffen og de velsmurte boller blev budt rundt som bund for flødeskumslagkagen. Uden for skinnede solen over Limfjordens blå vande og en prægtig, gylden efterårsdag. Snakken løsnedes omkring bordene. Også hos præsten, der

Familien samlet til morgenmad hjemme i »den pæne stue« på mors og fars guldbryllupsdag den 9. april 1986 med børn og børnebørn. Bagerst t.v. vores mor, t.h. nabokonen Anna Bagge og yderst far

Typisk søndagsbillede med kaffebord i haven - 1969. Fra venstre moster Agnes, mig, Else, min datter Camilla på to år, samt far og storesøster Ingrid

med glade minder in mente fortalte om sine mange besøg i vores - fire søskendes - barndomshjem, gården Dybdahlsminde i Skyum. Her kom han mindst én gang om året for at forestå den årlige legatuddeling sammen med min far, Jens Chr. Dybdahl, der havde denne kærkomne pligt som en del af sit kommunalbestyrelsesarbejde.

Men min mors nærvær var mindst lige så vigtig, hævdede præsten!

- Jo for legatarbejdet ville jo aldrig have været det samme, hvis ikke det var garneret af Louises gode kaffebord og hendes opmærksomme tilstedeværelse, fortsatte præsten. Både som værtinde og som et omsorgsfuldt medmenneske, der med kultiveret pli og forståelse spurgte til andre, f.eks. min families velbefindende, mens hun serverede fra fadene med de hjemmebagte kager og bød bakken med sukkerskålen rundt. Og her kommer så pointen:

- Må jeg lige be' om fløden. Ja for den slags værtindepligter har du sikkert lært, men lykkelig glemt. Det var virkelig aldrig sket hjemme hos Louise, lød det drillende fra pastoren.

Og for at føje yderligere spot til skade: Det

var ikke engang rigtig piskefløde, i en rigtig flødekande på det ellers så pæne hotelbord, men kun denne hersens nymodens højpasteuriseret

Mor og far hygger sig med barnebarnet Camilla. Kaffekanden og hjemmebag er på bordet i dagligstuen, der stort set fremstod uændret i alle årene med de originale gule døre, familiebilderne på væggen og skrivebordet i hjørnet - fars kontor

fløde i plastikbæger, som jeg måtte byde. Nej, det var heller aldrig sket hjemme hos mor.

Aldrig.

Tak for kaffe

Opdækning og servering var en del af husmoderens fornemste pligter - ja image, som det hedder i dag.

Frem på nethinden kommer dusinvis af kaffeborde og søndag eftermiddags sammenkomster i Thy hos familie og venner, hos nabokonerne Anna og Johanne, Dorthea og Karoline. Sidstnævnte diverterede om sommeren også os børn med saftvand og kage i det eventyrlige lysthus under den koloenorme rødbøg i haven.

Det hændte også på hverdage, at værtsfolkene stillede støvlerne og satte arbejdsuret i stå et par timer indtil røgtetid. Tid skulle der være til disse stjernestunder, hvor bordet blev dækket uden at man behøvede at frekventere bageren. Tanten slog i galopfart dej op til galopkringle

eller hvedekage med rosiner, mens mosteren i hast fandt på at lave æblekage – med ægte flødeskum.

Værsgo - og så gik snakken over stort og småt, sjov og alvor om oplevelser og tanker om eksistentielle vilkår – uden at vi brugte det fine ord. Men det banale udtryk – tak for kaffe - havde i sandhed sin klangbund.

Det intense samvær

Vi var mange, der i 60'erne brød ud fra miljøet. Jeg selv er en typisk eksponent for de udlængsler og behov, der drev. Ud skulle vi. Ud og væk fra barndomslandet ved Skyum Bjerge, hvor vi badede og skulle passe på huller og hugorme – og lade være med at gå på æblehugst i gamle Marens frugthave. Det var godt nok svært. Trods fars reprimander...

Far, som legitimerede præstens kaffebesøg, var rundet af den fede muld i Skyum og kunne ikke drømme om at forlade slægtgården. Højst

1960. Året da vi fik en ny Massey Ferguson, der her trækker selvbinderen gennem havremarken med far på sedet, mens bror Chris stolt styrer traktoren. T.h. mig, Else med stråhat

Familien er atter samlet i Dybdahlsminde med børn og børnebørn. Anledningen er denne gang mors 80 års fødselsdag den 7. juni 1993. Forrest t.h. i hver sin stol, mor og far - præcist som vi husker dem

da på sine køreture inden for kommunegrænsen eller på lange dagsudflugter i vores første bil, den lille blankpolerede Ford, der lige nøjagtig kunne rumme to voksne samt fire børn på bagsædet i intenst og lykkeligt nærvær. Turene var den fælles belønning for de daglige pligter, som var en hel naturlig del af vi børns medleven i gårdens drift.

Vi er fire søskende, tre piger – efter alder Ingrid, Asta og Else samt lillebror Christen. En af os passede hønsene. En anden haven, en tredje vaskede de store mælkejunger, bilen etc. Der var altid masser at lave.

Mens mor hele sit liv forblev en ”hjemmets kvinde” med hus- og moderligt omsorg som højeste prioritet, havde far andre ambitioner.

Køer, grise, heste og høns blev tidligt sparket ud, så der også kunne blive tid til at dyrke de

andre interesser uden for landbrugserhvervet, men det var også fars eneste brud med sin bondekultur. Han tilhørte stadig stammen af stovte bondemænd, som dengang befolkede sognet og borgede for livet i landsbysamfundet.

Familiebruget aflivet

De fleste er for længst væk. Også vores far. Til mindesammenkomsten sad der kun én, Peter Kristian, nu afdød, som blev trukket frem under min brors tale som den sidste, stovte bondemand i vores kreds den dag. Velvidende at han selv kunne have forsøgt sig i rollen, men frivilligt afstod fra at overtage vores fødehjem. I givet fald som femte generation.

Det gjorde ondt. Også på ham, men nutidens rationelle struktur inden for landbruget har hårdt og brutalt elimineret de små fami-

liebrug til fordel for stordrift, som ikke er for novicer og folk med benene i et andet erhverv, havde han erkendt.

Derfor fremstår vores slægtsgård i dag som et typisk eksempel på, hvordan man affliver familiebrugene og dermed bondekulturens fundament.

Slægtsgården blev efter mors ønske solgt helt, dvs. med både bygninger og jord, men hurtigt delt og handlet igen af den nye ejer. Heldigvis endte jorden hos Benny, naboens søn og vores gamle legekammerat, som er en dygtig og driftig landmand der knokler løs og vil det bedste, og det er ligesom en trøst, når vi kører forbi.

Kulturarven

For det er jo ikke kun afgrøderne, men også vore rødder, der stikker dybt på dette sted, og det rykker stadig, når vi passerer.

Uanset hvad, så er vi fire søskende rundet af den fede thylandske jord på slægtsgården og af egnens traditioner. Det er en del af vores kulturarv. I dag er vi spredt for fire vinde, men vi har alle en fast identitet, og vi ved præcist, hvorfra vor verden går, nemlig fra soveværelset hjemme i slægtsgården, hvor vi alle som én er født. For resten ved hjælp af den samme jordemoder. Så det er ubetinget "vores hjem" trods ejerforhold. Sådan da...

Derfor måtte begravelseskortegen på denne dag nødvendigvis følge vejen forbi Dybdahlsminde – vores gamle skolevej, som gik bag om byen til kirken, der ligner sig selv. Hvilket stort set også kan siges om landsbyen, som har bevaret sin formation af huse intakt omkring T-krydset.

Ganske vist er Marys brødsalg og brugsen væk, men vores skole er ikke bare bevaret, men vokset eksplosivt og nærmest til ukendelighed fra dengang førstelærer Østergaard og frk. Nielsen ud fra hver deres autoritetssans styrede livet her i sognets "kulturcenter". Det rummede dengang to klasseværelser og biblioteksfilialen samt den store gymnastikfløj, som uden for skoletiden var rammen om den tids fitness – og

apropos kom til at danne fundamentet under den nuværende idrætsefterskole.

Her kom vi ofte, for vi tre piger skulle gå til gymnastik. Det var et krav som så mange andre forældrekrav. Bl.a. skulle vi også tage kørekort og ikke mindst - få en uddannelse. Det blev alt sammen helt naturligt indfriet uden "brokerier", men så sandelig også senere honoreret af vore forældre på mange planer. Bl.a. med et tilbud om en uddannelsesrejse og ophold på Askov Højskole til os piger, der begejstret og på skift drog af sted til oplysningens højborg nogle måneder, mens drengen valgte en sprogskole. Med alt betalt – ikke af det offentlige som så ofte i dag, men af familieformuen. Den oplevelse blev også en del af vores kulturarv og blev på en måde det punktum, som vore forældre på vore vegne satte for en rig barndom i den gamle landbøkultur.

En ny nationalepoke

Den epoke er definitivt slut – også på landet i Thy. Det ved jeg, fordi jeg stadig er delvis thybo og lever en del af mit liv her.

Efter at have afsluttet min uddannelse som journalist på det daværende Thisted Amts Tidende, drog jeg ud i verden, men vendte efter knap en halv snes år tilbage. Nu med mand og barn. Vi bosatte os på et "lille krum sted" på Tandrup Mark, der senere blev skiftet ud med et dejligt fritidshus i Svankær. Så tråden blev aldrig helt kappet til min barndomsegn med den smukke, særprægede natur, som nu har ført til etableringen af den første nationalpark. Jeg vil spændt følge udviklingen af projektet fra vort fristed, der ligger på kanten af nationalparken med det rige dyre- og fugleliv. Jeg tror på projektet. Måske oprinder en helt ny epoke på godt og ondt for thyboerne, fordi deres land nu bliver "verdensberømt" blandt naturelskere. Derfor er det godt at vide, at egnens små og store lokalarkiver – inkluderet de historiske årbøger - er aktive med indsamling af materialer i tekst og billeder fra en svunden tid. Som snart vil føles som en drøm.